

LA LLIBERTAT CONDICIONAL A CATALUNYA

BUTLLETÍ DE DIFUSIÓ DE RECERQUES

Autors: equip de recerca de l'Àrea d'Investigació i Formació Social i Criminològica del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE)

Introducció

L'any 2012, el CEJFE juntament amb la Direcció General de Serveis Penitenciaris (DGSP), van concretar la necessitat d'estudiar a fons l'aplicació de la llibertat condicional (LC) a Catalunya amb l'objectiu de conèixer com es gestiona actualment i descriure la millor manera d'estendre el seu ús a tots aquells interns penitenciaris que, per complir les condicions objectives i subjectives previstes en l'ordenament jurídic, es poguessin beneficiar d'aquest règim de compliment de la pena privativa de llibertat.

L'objectiu d'ampliar l'aplicació de la LC a Catalunya respon a dues motivacions fonamentals: d'una banda -atenent a les recomanacions internacionals i als resultats de la recerca empírica- afavorir les possibilitats reinseridores de la pena de presó, promovent aquesta fase de compliment en la qual l'intern pot seguir un procés de reinserció efectiva amb garanties de suport i control. D'altra banda, i més en una època d'importants restriccions econòmiques, abaratir l'alt cost que implica l'internament penitenciarí quan aquest resulti innecessari.

La DGSP ja fa temps que treballa en aquesta línia i, en aquest sentit, l'1 de juny de 2012 va publicar la Circular 2/2012 sobre la gestió, execució i seguiment de la LC.

A partir dels resultats de la recerca creiem fonamental explicar clarament als professionals penitenciaris, als experts en aquest àmbit i a la societat en general per què cal fomentar la LC; quins són els arguments que fonamenten que es pugui ampliar la seva aplicació; i sobretot, també, quins beneficis en pot treure la societat d'aquest tipus de proposta. Igualment important resulta apuntar de quina manera i a partir de quines actuacions, es pot millorar la situació actual.

En aquest *Invesbreu* o resum de la recerca, de tots els arguments que s'exposen en l'informe per a la promoció de la LC en destaquem els següents, agrupats en: 1) arguments relacionats amb la política penal i penitenciària, 2) arguments econòmics i 3) arguments relacionats amb l'efectivitat criminològica.

- 1) Respecte als arguments relacionats amb la política penal i penitenciària:
 - Catalunya quasi ha doblat la seva població penitenciària en 10 anys sense que això es correspongui amb un augment de la criminalitat en el mateix període.
 - La taxa de població penitenciària és de les més altes d'Europa. Catalunya ocupa el 13è lloc dels 32 registres recollits. Espanya ocupa el 8è lloc i és el primer que més empresona entre els països occidentals.

INVESBREU

- Catalunya té una densitat penitenciària (massificació) molt alta i entre les pitjors de la UE. Cal remarcar que Espanya es troba millor en aquest punt, ja que ha construït molts centres penitenciaris que han ajustat la seva capacitat de places a l'elevada taxa de població penitenciària que presenta.
- La durada mitjana de presó efectiva a Espanya és de les més altes a nivell europeu i això sense existir encara la cadena perpetua entre les mesures aplicables.
- Els requisits per a la concessió de la LC són dels més exigents i amplis entre els demanats a la resta de països europeus i amb més nombre de requisits addicionals. Tot plegat fa que el percentatge d'interns que finalitzin la seva condemna en LC sigui dels més baixos d'Europa.
- El grau de compliment amb èxit dels permisos penitenciaris a Catalunya l'any 2012 és del 99%. El 97,3% dels interns penitenciaris els han complert sense incidències. Malgrat això, ha disminuït el percentatge d'interns classificats en 2n grau, o règim ordinari, que han gaudit de permisos en aquests darrers anys, sense que això tingui a veure amb un major nombre d'expedients disciplinaris dins dels centres (que també han disminuït en els darrers anys). No tenir permisos ordinaris en 2n grau dificultarà enormement les possibilitats de progressió de grau i per tant, d'arribar a gaudir de la LC.

2) Respecte als arguments econòmics

- Tot i no existir estudis exhaustius respecte al cost econòmic real de les mesures d'execució penal, hi ha un consens generalitzat a acceptar que les despeses públiques de la supervisió en llibertat tenen un cost molt més baix que el compliment de la pena a l'interior de la presó.

3) Respecte als arguments relacionats amb l'efectivitat criminològica

- Els estudis consultats són coincidents a assenyalar que les mesures en medi obert són més efectives per treballar el procés de reinserció que les mesures en medi tancat.
- Alhora, la supervisió és més efectiva si inclou intervencions rehabilitadores i no es basa únicament en mesures de control. També si les intervencions se centren en la població que presenta un risc mig o alt de cometre nous delictes. Cal optimitzar els recursos humans, temporals i econòmics intervenint en aquesta població i minimitzant la intervenció amb els interns de baix risc.
- Molts dels estudis esmentats en aquesta recerca ens confirmen que sortir en LC facilita la voluntat del penat de desistir a continuar la carrera delictiva i, consegüentment, rebaixa la taxa de reincidència. Per tant, cal fomentar-la sempre que sigui possible.

Objectius de l'estudi

1. Saber quines són les claus actuals de l'ús de la LC a Catalunya, tant per atorgar-la com per denegar-la quan ja és possible demanar-la.
 - 1.1. Conèixer el perfil de l'intern que arriba a la LC l'any 2012. Veure si hi ha diferències entre els que hi arriben a les 2/3 parts de la condemna i els que hi arriben a les 3/4 parts. Esbrinar per què no es proposen més LC en la modalitat avançada (2/3 parts).
 - 1.2. Conèixer el perfil dels interns que es troben en 3r grau l'any 2012 i veure'n les diferències amb els que han sortit en LC.
 - 1.3. Conèixer el perfil dels interns que es troben en 2n grau l'any 2012, però que compleixen algunes de les condicions legals per estar millor classificats en 3r grau i/o LC. Veure si hi ha diferències de perfil que expliquin la no progressió de grau.
 - 1.4. Conèixer el perfil del revocat de LC (aquell intern a qui es suspèn la LC i se'l retorna a presó).
2. Esbrinar si hi ha diferències en l'aplicació de la LC (en el nombre de propostes, forma de tramitació, tipus d'intern, etc.) en funció de diferents variables: territori que ho gestiona, duració de la pena imposada o temporalitat d'aplicació (abans o després de l'entrada en vigor de la Circular sobre LC ja esmentada).
3. Esbrinar quant és el temps d'endarreriment en la concessió de la LC respecte del moment que correspondria legalment i els motius que ho expliquen.
4. Aportar informació sobre l'organització de la LC a altres països del nostre entorn que ajudi en la presa de decisions respecte a les millores a introduir en la realitat catalana.
5. Alhora, recollir l'opinió dels principals operadors jurídics implicats respecte a les proposicions de millora que ajudarien a incrementar la solidesa de les propostes de LC.

Metodologia

La metodologia de l'estudi s'ha basat a triangular la recollida d'informació per tal de poder contrastar allò que s'esperava (plantejament teòric, lleis, estudis anteriors), allò observat (resultats quantitatius i qualitius recollits) i allò que ho podia explicar (argumentació dels experts, dels estudis existents, dels professionals que hi treballen). Això ha implicat utilitzar una combinació de tècniques i anàlisis quantitatius i qualitius que s'ajustin el millor possible als objectius perseguits en cada moment.

La taula 1 recull la fitxa tècnica de la recerca amb els diferents tipus d'anàlisi quantitatius i qualitius.

Taula 1. Fitxa tècnica de la recerca

Part quantitativa

Àmbit territorial	Catalunya
Període d'estudi	De l'1 de gener fins al 31 de desembre de 2012
Població objecte d'estudi	Població en llibertat condicional (N = 1.032 persones) Revocats de LC (N=70 persones) Mostra de la població en 3r grau (n= 1.102). Mostra de la població en 2n grau que complís condicions d'estar en 3r grau: tenir la 1/2 de la condemna complerta, sense expedients disciplinaris pendents de cancel·lar en els darrers 6 mesos, risc baix en el RisCanvi. (n= 1.206). La selecció de les mostres ha estat aleatòria entre el global de població
Font de les dades	SIPC. 94 variables recollides: personals, familiars, penals i penitenciàries
Treball de camp	Febrer i març de 2013 (extracció de dades manual per part de 14 investigadors i validació del 10% de casos)
Explotació estadística	Paquet estadístic IBM SPSS Statistics 17.0
Anàlisis estadístiques	Contingència amb els test khi-quadrat de <i>Pearson</i> (X^2) i <i>Phi i V de Cramer</i> . Provat de <i>Student</i> per mesurar la diferència de les mitjanes. Anàlisi de la variància per mostres independents (ANOVA). Regressió logística binària. Anàlisi de conglomerats (bietàpic amb tractament de valors atípics).

Part qualitativa

Anàlisi de casos	15 casos, seleccionats per mostreig teòric intencional. Els casos són casos extrems (no usuals, respecte la majoria) i casos típics (aquells que esdevenen regularitats normatives)
Entrevistes en profunditat	A informants clau. Mostreig teòric intencional buscant la màxima heterogeneïtat i mostreig pragmàtic de <i>bola de neu</i> .
Grups de discussió	3 grups de discussió (2 al mes de juny i 1 al mes de setembre de 2013). Formats per professionals de tractament (psicòlegs, pedagogs, educadors socials, treballadors socials, juristes, responsables d'equip) de tots els centres penitenciaris de Catalunya i representants del Centre Directiu.
Tècnica Delphi	2 qüestionaris progressius editats en web a <i>Google Drive</i> . Personal destinatari dels qüestionaris: tècnics de tractament de centres penitenciaris, subdirectors i coordinadors d'equips de tractament i professionals de serveis externs que col·laboren amb l'Administració penitenciària en l'atenció de persones condemnades que es troben en medi obert i/o LC Participants 1a ronda: 153 professionals (21,9%) Participants 2a ronda: 104 professionals (14,9%) Treball de camp: juny - octubre de 2013
Recull bibliogràfic i legislació comparada de la LC	Dades Consell d'Europa (SPACE I i SPACEII). Dades de <i>probation measures and alternative sanctions in the EU</i> Recull d'estudis internacionals (veure referències bibliogràfiques)

Resultats i conclusions

A. Respecte al perfil dels subjectes i la seva classificació

1. Els subjectes dels tres grups estudiats que es trobaven l'any 2012 en LC, 3r grau de tractament o 2n grau de tractament presenten diferències significatives entre ells.
 - 1.1. El grup de LC presenta un perfil més adaptat socialment. Presenta els percentatges més alts en els indicadors de protecció de les variables personals i socials (suport social, recursos econòmics mínims, absència de toxicomania, etc.). Alhora, també presenten valors més baixos en les variables de risc de violència i de reincidència en el delictes (història de violència prèvia, antecedents penals, delictes contra la propietat, etc.)
 - 1.2. El grup de classificats en 3r grau de tractament té un perfil intermedi i presenta una evolució cap a millor durant el compliment de la condemna: des d'unes característiques inicials a l'inici de la condemna similars al grup de classificats en 2n grau, fins a unes característiques similars al grup de LC quan se'n fa la darrera valoració.
 - 1.3. El grup de classificats en 2n grau són els que presenten un perfil més difícil, malgrat complir majoritàriament algunes condicions objectives que possibilitarien classificar els interns que en formen part en 3r grau i/o LC. Els motius que millor expliquen la no progressió de grau són, per aquest ordre:
 - a) No gaudir de permisos ordinaris
 - b) Tenir una toxicomania activa
 - c) No respondre correctament al tractament o fer-ho amb limitacions
 - d) Manifestar una actitud hostil o presentar valors procriminals
 - e) Haver comès un delictes *contra la propietat* com a delictes principal
 - 1.4. El perfil del grup de revocats coincideix força amb les característiques del grup de 2n grau de tractament. Les diferències les trobem en què els revocats de la LC han evolucionat positivament -tot i que amb daltabaixos- al centre penitenciari i en un moment determinat han merescut la confiança per ser proposats per sortir en LC. Els professionals identifiquen que els interns amb aquestes característiques necessitarien un seguiment molt més intensiu que la resta d'interns que arriben a LC.
2. El sistema de classificació de grau de tractament actual funciona segons el model discrecional (basat únicament en el criteri del professional per seleccionar els interns, un cop compleixen les condicions objectives, segons les seves característiques personals i criminològiques). D'acord amb l'anàlisi estadística del total de la mostra estudiada (3.340 subjectes), el 75,8% es trobaria ben classificat estadísticament seguint aquest mètode. Però en la recerca s'ha detectat que el 24,2% d'interns (620 persones) podrien estar classificats en una situació més favorable de la que realment ho estan, sense que augmentés el risc de reincidir en el delictes o cometre agressions dins de la institució.
3. La duració de les condemnes influeix en el procés de classificació i progressió de grau. Així, els interns amb condemnes *curtes* (inferiors als 3 anys) solen trobar-se en 2n grau de tractament amb molta més proporció que la resta de grups estudiats. Els professionals admeten ser reticents a la presa ràpida de decisions pel que fa a les classificacions inicials en 3r grau i a les progressions ràpides de grau amb els condemnats a penes *curtes*.
4. En el procés de classificació i concessió de permisos també hi influeix el delictes principal comès, especialment si es tracta d'un delictes *contra les persones* o *contra la llibertat sexual*. En aquests casos, es tendeix a endarrerir l'inici de la *cadena permissiva*, sense que aquest endarreriment tingui necessàriament una relació directa amb el grau de risc avaluat en el RisCanvi, les valoracions fetes al SAM o el grau de compliment del PIT.

Les dues conclusions principals d'aquest apartat són: que la LC s'està aplicant a interns amb un perfil de risc baix, amb una escassa probabilitat de reincidència, per als quals no seria necessari un seguiment o supervisió especialment intensiu; i que hi ha un percentatge significatiu d'interns que podrien estar classificats en un règim de vida més favorable .

B. Respecte als endarreriments en la concessió dels beneficis penitenciaris

5. El 60,5% de la mostra estudiada ha iniciat la *cadena permissiva* més tard del que seria possible per llei (permisos de sortida ordinària en el moment de compliment de la quarta part de la condemna). El fet de no gaudir de permisos ordinaris, com a variable, explica per sí sola el 54,3% dels casos de no progressió de grau i per tant, de no concessió de la LC quan tocaria.
 - 5.1. Altres variables relacionades amb l'intern que expliquen la no concessió de permisos ordinaris són: a) no disposar de recursos econòmics fora del centre penitenciar; b) no tenir suport familiar ni social fora del centre penitenciar; c) haver tingut regressions de grau durant el compliment de la condemna.
 - 5.2. Les variables relacionades amb la incidència de l'Administració més explicatives del retard en la concessió dels permisos ordinaris són les següents: a) haver comès un delictes *contra la llibertat sexual* en la pena base com a delictes principals; b) haver ingressat com a preventiu (en alguns casos, el temps que passa l'intern com a preventiu supera ¼ part de la condemna quan la sentència és ferma); c) quan la condemna és *llarga* (de 3 a 5 anys) o *molt llarga* (més de 5 anys) hi ha la tendència institucional de trigar a donar els permisos fins molt avançat el compliment, entre d'altres aspectes, per tal d'evitar el risc potencial de trencament de condemna per un no retorn.
6. Respecte a l'accés a la LC, la recerca ens ha permès identificar un 52,6% de casos en què l'expedient s'inicia amb retard en relació amb els terminis establerts per la modalitat de LC proposada. Un dels elements influents és el ja esmentat retard en l'inici de la cadena permissiva i els retards subsegüents que comporta. A més, els professionals identifiquen les incidències següents imputables a l'Administració: a) trasllats de centre penitenciar, b) excés de burocràcia, c) mala gestió del PIT, d) dificultats per a la satisfacció de la responsabilitat civil, e) desajustos en els programes de tractament, f) manca de programes de tractament en medi obert, cosa que comporta que els professionals dels centres esperin a què s'acabi el programa a l'interior abans de proposar la LC g) escassetat de recursos de suport a l'intern en medi obert, h) manca de programes específics per a noves tipologies delictives.

B. Respecte als canvis introduïts per la Circular 2/2012

7. La Circular 2/2012 sobre la gestió, execució i seguiment de la LC dictada per la DGSP ha ajudat a millorar l'accés a la LC, però no ha col·laborat a fer augmentar l'accés global dels interns a medi obert, ja que hi accedeix aproximadament el mateix nombre de persones que abans de la Circular (un 27,8%). El que ha canviat, per contra, és la distribució interna: ara hi ha més interns en LC i menys en 3r grau.
8. D'altra banda, encara no s'ha produït un increment percentual de la modalitat avançada de la LC (si l'any 2006 suposava el 32,6% del total, al 2012 suposava el 25,7%), tot i la percepció equivocada dels professionals segons els quals sí que hauria tingut lloc un augment en la seva aplicació.
9. El 80,3% dels professionals que han participat en la recerca reconeixen que la Circular ha canviat la seva forma de treballar i fan una valoració més aviat positiva de la seva aplicació (80%).
 - 9.1. La percepció positiva dels professionals es concreta en què, gràcies a la Circular: a) s'apliquen més beneficis penitenciaris a les penes *curtes*, b) s'ha avançat el procediment de pagament de la responsabilitat civil perquè obliga a plantejar-lo d'entrada (això és viscut com quelcom positiu) i c) s'ha millorat la qualitat dels informes (tot i que aquesta percepció està més estesa entre els professionals de tractament i menys entre els membres de la judicatura, el centre directiu i algun director de centre penitenciar).
 - 9.2. També hi ha aspectes en què pesa més la percepció negativa de la Circular. Entre els que citen els professionals hi hauria: a) la seva aplicació ha implicat una major burocratització amb l'exigència de realitzar més informes, encara que sigui per elevar al jutge de vigilància penitenciària (JVP) una proposta amb valoració desfavorable; b) l'encàrrec de fer més propostes de LC és viscut amb tensió per part de l'equip de tractament, sobretot quan es sospita que l'elevació de la proposta serà mal rebuda pel JVP, c) els professionals viuen amb ambivalència que s'accelerïn processos per complir els terminis que donen dret a l'intern als beneficis penitenciaris, i d) el canvi que propugna la Circular ha fet augmentar les càrregues de treball dels professionals en un moment de retallades de recursos, sous i horaris, fet que genera poca motivació laboral al canvi.

10. Som de l'opinió que encara és massa aviat per avaluar els canvis reals que ha suscitat l'aplicació de la Circular i que caldrà esperar a veure resultats com a mínim a finals de 2014, si es persevera en les polítiques d'aplicació. Cal assenyalar, però, que la previsió de futur feta pels professionals és optimista quant a la intensificació de l'aplicació en totes les modalitats de medi obert i LC. Cal esperar que aquestes previsions optimistes veritablement es compleixin.

Propostes

Les propostes que s'extreuen d'aquesta recerca són fruit de la triangulació dels resultats empírics amb l'opinió dels professionals i experts que treballen en l'àmbit penitenciari i amb les recomanacions europees i les bones pràctiques recollides en la literatura internacional consultada.

La recerca concreta 23 propostes de millora, recollides en 6 blocs temàtics centrats en els següents objectius:

- A) Reforçar el caràcter rehabilitador de la LC (8 propostes)
Es proposa que l'intern estigui informat des del primer moment d'inici de la condemna i estimular-ne l'aplicació als col·lectius de perfil mig i alt risc segons el Riscanvi, així com la duració de la LC el temps suficient perquè es puguin veure canvis. La implicació de la societat és fonamental per assolir l'èxit d'aquestes propostes.
- B) Implementar un model mixt en l'aplicació de la LC (3 propostes)
En els casos de penes *curtes* (fins a 3 anys) concedir-ho de manera automàtica, llevat dels casos en els quals s'obtingui una puntuació mitja o alta al Riscanvi. En els casos de penes *llargues* (superiors als 3 anys) continuar aplicant el model discrecional operatiu actualment.
- C) Graduar les respostes als incompliments de les condicions de la LC (2 propostes)
Els incompliments de les condicions cal tractar-les com a una part lògica del procés de desistiment en el delicte. Seguint aquesta lògica caldria graduar les respostes per tal que no suposin necessàriament una revocació directa de la LC i el retorn al 2n grau penitenciari, com passa ara.
- D) Millorar l'elaboració i aplicació del PIT (6 propostes)
Es proposa que el programa individual de tractament sigui més interdisciplinari i unitari, de manera que s'abordi el mateix en les diferents fases – medi tancat, 3r grau i LC- que es basi amb les necessitats criminògenes del subjecte i no només en base al delicte comès i es treballi des d'un bon començament, fins i tot amb els interns en situació de preventius.
- E) Promoure canvis en els hàbits de treball dels professionals dels centres penitenciaris i dels serveis socials penitenciaris (3 propostes)
Es valora molt la necessitat d'una formació específica dels professionals de tractament, que es fomentin i premiïn les bones pràctiques i que es potenciï la figura del comandament intermedi com a element clau per l'èxit d'aquests projectes
- F) Impulsar un canvi en la percepció social de la LC (1 proposta)
Cal ser molt didàctic i pedagògic amb la societat per explicar aquestes mesures a la societat com a una eina integradora de l'intern en la comunitat i afavoridora del desistiment del delicte.

Les recomanacions d'aquesta àmplia i contrastada recerca empírica que presentem en aquest *Invesbreu* es sumen a les d'altres recerques i recomanacions internacionals en el sentit de destacar la importància de promoure les respostes penals en medi obert i l'ús sistemàtic de la llibertat condicional com a darrera fase del compliment de la pena de presó. Les polítiques penals i penitenciàries haurien de fonamentar-se en els resultats de la recerca i en la promoció de la reinserció de les persones penades, com bé assenyala el Consell d'Europa en totes i cadascuna de les seves recomanacions en l'àmbit d'execució penal. Malauradament, no segueixen aquests principis les darreres reformes del Codi Penal espanyol ni el nou projecte de llei que iniciarà properament el tràmit parlamentari.

Butlletins *Invesbreu* publicats

- 1 Immigrants i criminalitat a Europa. Els exemples d'Alemanya i Espanya. Gener 1995
- 2 La preso pública de Barcelona durant l'etapa isabelina / La casa de correcció de Barcelona (1836-1856). Gener 1998.
- 3 El cost de la justícia penal. Privació de llibertat i alternatives. Febrer 1998.
- 4 El nen abusat sexualment com a testimoni / Els delictes contra la llibertat sexual relacionats amb menors. Març 1998.
- 5 Intel·ligència i personalitat en el procés rehabilitador del delinqüent. Maig 1998.
- 6 Salut i presó. Octubre 1998.
- 7 La premsa envers la violència juvenil i la presó. Novembre 1998.
- 8 El tractament dels agressors sexuals. Febrer 1999.
- 9 La victimització a Catalunya l'any 1996. Abril 1999.
- 10 Programes aplicats de psicologia comunitària amb personal penitenciari. Juny 1999.
- 11 Justícia juvenil: inserció laboral i mesures en medi obert. Octubre 1999.
- 12 Reincidència i delinqüència juvenil. Novembre 1999.
- 13 Violència domèstica. Desembre 1999.
- 14 L'estat de l'adopció a Catalunya (1998-1999).
- 15 Maltractaments infantils a Catalunya. Juny 2000
- 16 Presó i dones. La incidència dels programes motivacionals en la conducta social. Un estudi evolutiu (1988-2000) a la presó de dones de Barcelona. Setembre 2000
- 17 Avaluació d'un programa de tractament per a joves violents. Novembre 2000
- 18 Avaluació de l'efectivitat dels programes de tractament amb delinqüents a Europa. Gener 2001
- 19 La victimització a Catalunya l'any 1999. Maig 2001
- 20 L'arrest de cap de setmana a Catalunya (1996-2000)
- 21 Addictes a les drogues i reincidència en el delicte
- 22 Maltractaments físics greus a nadons i menors de quatre anys ingressats en centres d'acolliment
- 23 Intervenció institucional. Elements per a l'anàlisi en menors infractors o en risc
- 24 Els menors estrangers indocumentats no acompanyats (MEINA)
- 25 La mediació penal
- 26 La reincidència
- 27 Família i conducta antisocial
- 28 Presentació de dues recerques de l'àmbit penitenciari
- 29 Intervenció en centres de justícia juvenil
- 30 La classificació inicial en règim obert dels condemnats a presó
- 31 La reincidència en les penes alternatives a la presó a Catalunya
- 32 L'assistència religiosa i la llibertat de culte a les presons de Catalunya
- 33 Bullying - Violència de gènere. Elements per a l'anàlisi
- 34 Violència dels joves a la família
- 35 Infractors i conducta violenta
- 36 Drogues i tractament penitenciari
- 37 Perfil professional del jutge de primera instància i instrucció de Catalunya
- 38 Violència de gènere i justícia
- 39 Delictes sexuals i reincidència
- 40 Intervenció amb infractors juvenils
- 41 Mediació i resolució de conflictes en entorns penitenciaris
- 42 Perfil professional del Secretari Judicial de Catalunya
- 43 Predicció del risc de violència en contextos institucionals. Els sistemes de control monitorat aplicat a penats adults
- 44 Drogues i presó. Mesures de seguretat i salut mental
- 45 Models de política criminal i penitenciària internacional
- 46 Dona i violència de gènere
- 47 La formació dels funcionaris de seguretat dels centres penitenciaris a Catalunya i a França
- 48 Perfil dels penats per delictes contra la seguretat del trànsit
- 49 Intervenció amb agressors de violència de gènere
- 50 Intervenció amb infractors condemnats per delictes de trànsit a programes formatius
- 51 Abús sexual infantil: valoració psicosocial des de l'àmbit de la justícia
- 52 Agressors en violència de parella
- 53 Inserció després de la presó
- 54 Estrangers en centres penitenciaris
- 55 Victimologia i ciberdelicte en menors
- 56 La reincidència en el programa de mediació i reparació de menors
- 57 Intervenció penal amb infractors de trànsit
- 58 Avaluació de menors infractors: factors protectors i de risc
- 59 El temps en la justícia de menors
- 60 Intervenció en el marc de l'execució de mesures penals en la comunitat
- 61 Prestacions en benefici de la comunitat i realització de tasques socioeducatives en justícia juvenil
- 62 La victimització d'infants i joves en risc

Edició i producció: **Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada Ausiàs Marc, 40**
Tel. 93 207 31 14
Fax 93 207 67 47
www.cejfe.cat

ISSN: 2339-5613
Dip. legal: B-1482-1998

